

KAPellen en KRuisen

nummer 51

juli 2011

De Barbarakapel in Offenbeek zal er komen !

Cor van de Kerkhof en Ger Peulen hebben goede zin. Het gaat nu toch eindelijk de goede kant op.

Het initiatief tot herbouw van de Barbarakapel dreigde aanvankelijk namelijk te verzanden in juridische procedures.

De buurt, althans enkele buurtbewoners, was het er niet mee eens, dat op de Offenbekermarkt een kapel gebouwd zou worden.

Saai

De Offenbekermarkt in Offenbeek ligt er op die zonnige morgen verlaten bij. Een driehoekig plein met een enorm gazon, aan de randen omzoomd door enkele bomen.

Het saaie plein vraagt om een nadere invulling: een plantsoen, een park of ... een kapel.

Ger Peulen en Cor van de Kerkhof hebben wel een idee over die invulling en wijzen de plaats aan, waar de kapel moet komen. Aan de zuidwestkant van het plein, tussen een tweetal lindebomen.

Slechts dertig jaar

Het idee om op het plein een kapel te bouwen komt niet uit de lucht vallen. Tot 1964 stond er op die plaats een kapel, toegewijd aan de H. Barbara.

Deze kapel werd gebouwd in 1934 en de gelden voor de bouw werden door de bewoners van Offenbeek en Reuver bijeengebracht. De geschiedenis verhaalt, dat zelfs een gekostumeerde voetbalwedstrijd moest worden gehouden om de laatste gelden bijgeschaapt te krijgen.

De kapel zou het slechts dertig jaar uithouden. Gemeentelijke reconstructies waren er de oorzaak van, dat de kapel in 1964 werd afgebroken. Wellicht zijn door de gemeente toen nog vage toezeggingen gedaan over herbouw van de kapel, maar dat is er niet meer van gekomen.

De oude Barbarakapel, die in 1964 werd afgebroken.

Tot Cor van de Kerkhof, schrijver van "Kruisen, Kapellen en Kunstwerken in de gemeente Beesel", zich enige tijd geleden afvroeg, waarom die kapel indertijd verdwenen was.

Historische vergissing

Cor van de Kerkhof vindt, dat er een historische vergissing heeft plaatsgevonden. De kapel had nooit afgebroken mogen worden. Als dat al onvermijdelijk zou zijn geweest, had het bedehuisje in ieder geval elders herbouwd moeten worden.

Nu dat niet gebeurd is, neemt hij het initiatief daartoe. Hij neemt Ger Peulen in de arm, een man, die zijn sporen verdient heeft in de raad van de gemeente Beesel en in diverse Reuverse organisaties.

Beiden beseffen, dat voor realisering van het idee er een draagvlak moeten worden gevonden.

Allereerst wordt het kerkbestuur van de naastgelegen Onbevlekt Hart van Mariakerk geraadpleegd, daarna het Kernoverleg Offenbeek en vervolgens het gemeentebestuur. Bij alle instanties wordt een welwillend oor gevonden. De bedoeling is, dat op gemeentegrond gebouwd wordt en dat een opstalrecht gevestigd zal worden.

Lees verder op pagina 3.

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdome Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (hoofdredacteur)
W.J.H. Oehlen

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 12,50 per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG

BISDOM ROERMOND

Onderscheidingen voor kruisen en kapellen

Twee personen, die in de wereld van kruisen en kapellen hun sporen verdiend hebben, zijn ter gelegenheid van Koninginnedag 2011 onderscheiden.

Harrie Knoors, oud bestuurslid en oud-archivaris van onze stichting, kreeg het eremetaal opgespeld door burgemeester Henk van Beers van Roermond.

In Brunssum ontving Ed. van Gelder de onderscheiding uit handen van burgemeester Clemens Brocken.

Beide plechtigheden werden bijgewoond door voorzitter en secretaris van onze stichting.

De uitreiking van beide onderscheidingen geeft aan, dat het werk voor kruisen en kapellen ook buiten eigen kring waardering krijgt.

Burgemeester van Beers reikt de onderscheiding uit aan Harrie Knoors

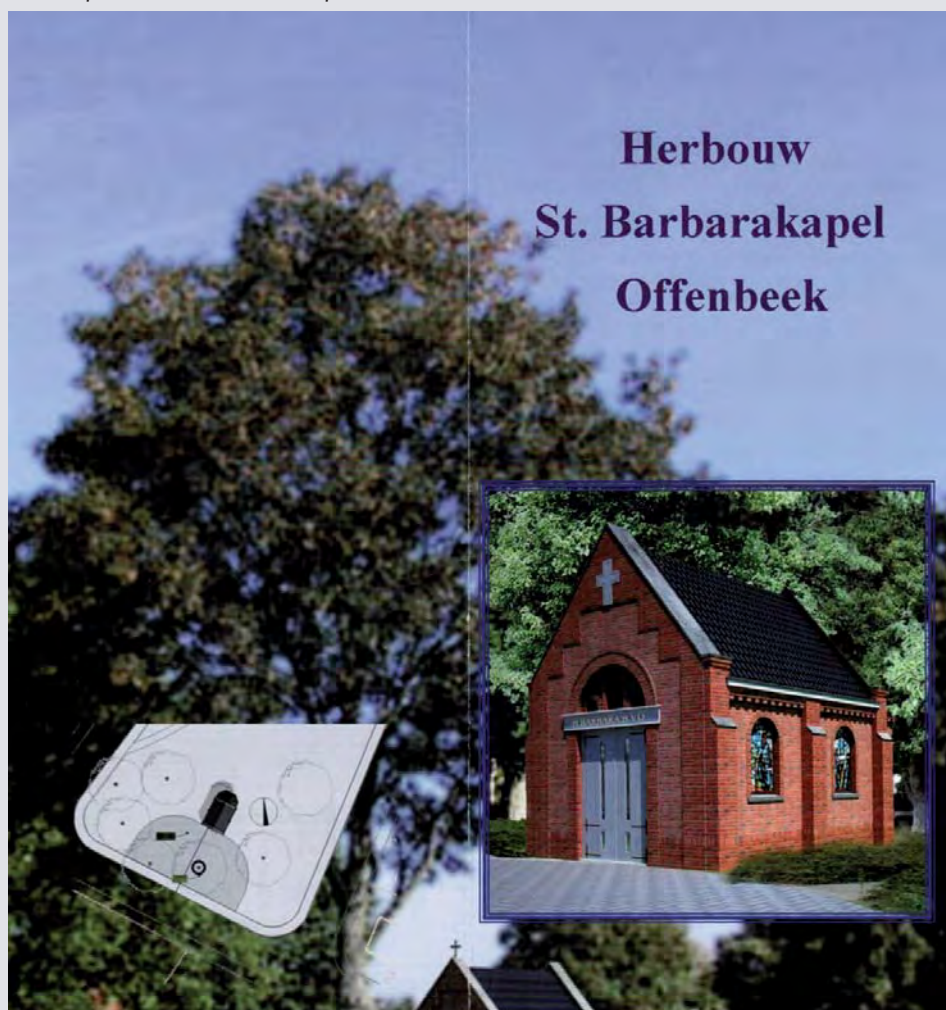
Ed. van Gelder wordt door burgemeester Brocken onderscheiden

Cor van de Kerkhof (links) en Ger Peulen bestuderen de bouwtekening op de plaats, waar de kapel zal verrijzen.

Artist impression van de nieuwe kapel.

Nadat de bouwtekeningen op basis van de oude kapel zijn gemaakt, wordt besloten tot een informatieavond voor de buurt. Deze avond met een overigens geringe opkomst verloopt positief.

Hangplek

Maar dan gooien enkele buurtbewoners roet in het eten. Zij vrezen, dat de kapel zal verworden tot een hangplek voor jongeren. Bovendien zouden de kinderen van de basisschool na de bouw van de kapel niet meer op het grasveld kunnen spelen.

Er wordt door de bewoners bezwaar aangetekend. Ger Peulen zegt, dat er na een gemeentelijke hoorzitting door enkele bewoners een zg. zienswijze bij de gemeente is ingediend, die echter ongegrond is verklaard. Een beroep van de bewoners bij de rechtbank in Roermond wordt niet ontvankelijk verklaard, waarna de voorbereidingswerkzaamheden voor de bouw van de kapel weer aangevat kunnen worden.

Werkgroep

Inmiddels is er een werkgroep van vrijwilligers van zo'n 30 man geformeerd, waarin diverse disciplines vertegenwoordigd zijn.

De bouwtekeningen zijn vertaald in een bestek en een kostenbegroting. Een fraaie promotiefolder is gereed.

Er zijn gelukkig al toezeggingen voor materialen en werkzaamheden. Toch zullen er nog bepaalde kosten betaald moeten worden.

Geschat wordt, dat er nog een kleine € 25.000 in contanten opgehaald moet worden.

Cor van de Kerkhof en Ger Peulen hebben er alle vertrouwen in, dat dat zal lukken.

Ben Brader

Versiering wegkruisen in Horn

Na de oprichting van Heemkundevereniging Horn in het najaar van 2006 heeft bestuurslid Christien Dings het initiatief genomen om bij de nieuw aan te leggen rotonde aan de Rijksweg-Beegderweg een wegkruis te plaatsen. Ter nagedachtenis aan de mensen die op en rond die locatie in het verleden zijn verongelukt en tevens ter bescherming van iedereen die van de rotonde gebruik maakt. Op 22 juni 2007 werd dit mooie wegkruis onder grote publieke belangstelling tijdens de officiële opening van de rotonde ingezegend door pastor Wim Clout.

De dames van de werkgroep vlnr Jeanne Theeven, Mia Slenter en Betsie Reijnen

Het versierde kruis aan de rotonde in Horn

De tekst op de sokkel luidt:

***hiej sjeit ein echt kruuts
gewuën van hout
es teike van leef en leid
ter besjerming van eederein
dae hiej naeve geit***

Vanaf dat moment was Horn drie wegkruisen en drie kapellen rijk. Mooie monumenten van vroomheid, die de moeite van het behouden meer dan waard zijn.

Pasen

In 2008 is het idee ontstaan om de kruisen tijdens Pasen te versieren, zoals dat vroeger door de buurtverenigingen of de mensen in de buurt werd gedaan.

De kruisen langs wegen en paden, in en buiten de bebouwde kom, waren vroeger een uitdrukking van het geloof, en verweven met het wel en wee van de Limburgse mensen.

Een stukje volkscultuur... religieus erfgoed... noem het zoals u wilt. De wegkruisen waren op de eerste plaats een plek waar gebeden werd.

Het was heel gebruikelijk dat de buurt bij elkaar kwam bij een wegkruis om gezamenlijk te bidden, meestal de rozenkrans, soms ook voor een bijzondere intentie.

Ook was het een goed gebruik om bij het passeren van een wegkruis Onze Lieve Heer te groeten of te eren door bijvoorbeeld het afnemen van de hoed, het maken van een kruisteken of door

Betsie Reijnen (links) en Christien Dings tonen trots het eindresultaat

Rinus Graef bevestigt de krans aan het kruis

het bidden van een kort schietgebedje. Ieder op zijn/haar eigen, persoonlijke wijze.

De route van de destijds jaarlijkse processie werd veelal bepaald door de ligging van de kruisen en kapellen in het dorp. Ook werd meestal een rustaltaar geplaatst.

Improviseren

Het versieren van wegkruisen is een oud gebruik, dat in Horn in de vergetelheid was geraakt. Navraag bij de oudere generatie leverde geen concrete gegevens op, die als leidraad konden dienen en speurwerk in de archieven bleef zonder resultaat. Het werd dus improviseren.

Ik ging op zoek naar enthousiaste dames binnen de vereniging en er ontstond een werkgroep die mee wilde helpen om het idee uit te voeren.

De heer Rinus Graef maakte de basisringen, waar het coniferengroen omheen werd gebonden met ijzerdraad. Voor de gele en witte bloemen werd crêpepapier gebruikt, waar een soort roos van werd gevouwen.

Deze rozen werden in het coniferengroen gestoken en met ijzerdraad bevestigd.

Zo ontstonden drie mooie kransen, die enkele dagen vóór Pasen aan de kruisen werden bevestigd. Het was een prachtig gezicht en er volgden vele positieve reacties van dorpsgenoten en voorbijgangers.

Goedkeuring

Een oud gebruik werd op deze manier weer in ere hersteld door Heemkundevereniging Horn en vond duidelijke "goedkeuring" van de mensen in het dorp.

Inmiddels is deze heringevoerde traditie alweer vier jaar oud en door de jaren heen zijn de werkwijze en materialen verbeterd.

Zo wordt wel steeds hetzelfde soort coniferengroen gebruikt, maar is het soort papier voor de bloemen vernieuwd.

Er wordt momenteel gebruik gemaakt van "vliegerpapier". Dit is steviger van

kwaliteit en is beter bestand tegen de regen.

En ... je wordt handiger in het binden van het groen..! De kransen zijn ook dit jaar weer vervaardigd door de werkgroep die inmiddels bestaat uit: Christien Dings, Jeanne Theeven, Betsie Reijnen, Christien Brauer, Mia Slenter en Rinus Graef.

Primeur dit jaar was de combinatie van coniferengroen met palmtakken.

De versieringen blijven hangen tot 3 à 4 weken na Pasen. De basisringen worden bewaard, zodat die elk jaar opnieuw kunnen worden gebruikt.

Het initiatief in Horn verdient navolging in de regio. Goed voorbeeld doet immers goed volgen.

Op die manier blijft een traditie bewaard en wordt het religieus cultureel erfgoed in stand gehouden!

Christien Dings

Wegkruis “Aan de Waegbrök” Beeselseweg Kessel

Toen mijnheer Gommans dit kruis in de twintiger jaren plaatste, begroef hij, aan de voet van dit kruis, een fles met daarin een papier. Omstreeks 1960 bouwde de familie Piet Jacobs tegenover de Waegbrök een huis, waarvoor het kruis 30 meter verplaatst moest worden. De fles werd ongeschonden opgegraven, maar helaas was de tekst door vocht bijna helemaal onleesbaar geworden. Uit overlevering blijkt dat het kruis omstreeks 1920 geplaatst moet zijn. Waarom Gommans het kruis plaatste is niet bekend.

Vandalen

Bij de aanleg van het hofje “Aan de Waegbrök” omstreeks 2001 moest het kruis weer wijken en kreeg het zijn huidige plaats. Enkele bewoners uit de buurt adopteerden het.

In 2006 trokken enkele vandalen in een nacht door Kessel, waarbij ze een spoor van vernielingen achterlieten. Ook ons kruis viel ten prooi aan hun vernielzucht. Het prachtige, gietijzeren corpus werd van het kruis getild en een arm en de beide benen werden afgebroken. Het houten kruis zelf was aan de grond omver geduwd.

Gelukkig waren er getuigen en konden de daders worden achterhaald. Zij kregen ook de rekening gepresenteerd, nadat kruis en corpus weer in oude glorie waren hersteld.

“Diefstal”

Twee jaar later zagen enkele ouderen, die voor de KBO papier ophaalden, het corpus liggen in het gras bij het kruis. Zij dachten dat er weer vandalisme in het spel was en brachten het corpus in veiligheid. Toen de buurtbewoners, die het corpus van het kruis hadden afgenomen om schoon te maken, terug keerden van hun koffie, merkten zij de “diefstal” natuurlijk meteen op. Gelukkig was de vergissing gauw opgelost.

*Piet Relouw
Stichting De Keверberg Kessel
Afdeling Kruisen en Kapellen*

Limburgs mooisten (16)

Het “Franciscaner Kruis” in Weert, Biest 43

Hoewel mijn wieg in Nuth heeft gestaan heb ik toch een heel sterke band met Weert. Mijn familie van vaders kant is namelijk in Weert geboren. In de jaren 1948-1951 ging ik als jongetje van rond de twaalf ieder jaar op vakantie bij mijn oom en tante, die aan de Scheepsbouwkade nr. 17 woonden. 's Zondags ging ik dan met mijn tante of een van mijn veel oudere neven en nichten naar de Paterskerk op de Biest, om daar de H. Mis bij te wonen. Iedere keer viel mij dan het kruis op dat aan de muur van het oude poortgebouw was bevestigd. Ik was dan altijd onder de indruk van de grootte van dit kruisbeeld. In mijn eigen omgeving kende ik zo'n groot kruis tegen een muur niet.

Nog steeds bezoek ik minstens één maal per jaar Weert en iedere keer neem ik dan een kijkje op de scheepsbouwkade waaraan ik zo'n fijne herinneringen heb.

Vanzelfsprekend kom ik dan langs het oude kruis uit mijn jeugd tegen die nóg oudere muur en nog altijd maakt het indruk op mij. Het houten corpus van O.L. Heer is in mijn ogen heel bijzonder. Hij is aan het kruis genageld met de spijkers door Zijn polsen en niet, zoals normaal gebruikelijk, door Zijn handen. Zijn voeten zijn niet op, maar naast elkaar geplaatst. Bovendien heeft Hij aan Zijn rechterzij geen steekwond van een lans. Volgens de overlevering zou die door de Romeinse soldaat Longinus zijn toegebracht. Zijn armen zijn horizontaal gespreid alsof Jezus de hele wereld in Zijn armen wil sluiten, terwijl Hij tevens met opgeheven hoofd de voorbijganger fier aankijkt alsof Hij zeggen wil “Jullie krijgen Mij niet klein, óók niet in deze tijd”.

Het kruisbeeld is in 1954 door de gemeente Weert aan de paters Franciscanen geschonken ter vervanging van een ouder kruis.* Het is vervaardigd door de in 1922 in Tegelen geboren kunstenaar Piet Killaars (kosten fl. 1000,-).

* Wat met dit ouder crucifix is gebeurd is onbekend.

Tekst en foto's: Jan Jansen (Nuth)

Met dank aan: Wiel Vanlier, stadsgids te Weert.

Het oude toegangsgebouw van het klooster met poort uit 1461

Het kruisbeeld

Grenskruis Strikkenhof Haelen

De Oud Prinsen Haelen (OPHa's) hadden zich tijdens hun jaarlijkse bedevaart ten doel gesteld dat het grenskruis Kruiskampweg / Nunhemseweg in de oude glorie hersteld moest worden.

Dit doel werd op 2 april 2011 gerealiseerd. In een korte viering in de Lambertuskerk te Haelen werd het grenskruis door pastoor C. Dieteren ingezegend. De pastoor refereerde eraan dat het carnavalsgebeuren en het geloof sterk met elkaar verbonden zijn. De verbondenheid met de mensen onderling om lief en leed te delen uit zich op vele manieren en het herplaatsen van het grenskruis geeft deze verbondenheid een extra nadruk. Het grenskruis staat op een kruispunt van wegen op een plaats waar de mens tot bezinning kan komen. Het corpus staat met het gezicht gericht naar de weg, de weg die men moet bewandelen om verder te gaan met het leven.

De Oud Prinsen van Haelen rondom het kruis

De geschiedenis van het grenskruis

In "Rondom het Leudal" nr. 7 (1977) heeft Piet Abrahams mededelingen gedaan over de historie van de Strikkenhof. Hij wijst erop dat het voormalige goed Ter-Beeten vroeger een groot leen was van het Graafschap van Horne.

De huidige boerderij, die het ankerjaartal 1802 draagt, is waarschijnlijk herbouwd. Het goed was oorspronkelijk geheel ommuurd; op de vier muurhoeken bevonden zich hoektorens. Een van deze torens is behouden gebleven. Vanaf de Napoleonsweg leidde vroeger een laan van dikke eikenbomen naar de Strikkenhof.

De uit de 18de eeuw stammende Strikkenhof is geplaatst op de Monumentenlijst. In de omschrijving van het monument wordt uitdrukkelijk gewag gemaakt van het voorkomen van een wegkruis aan de linkerzijde van de bakstenen tuinmuur en wel op het fundament van de oude, afgebroken zuidelijke hoektoren. Deze toren stond dus op de kruising van de huidige Nunhemseweg met de Kruiskampweg. Omdat dit kruis aan de grens tussen de parochies Nunhem en Haelen was

gesitueerd, kan men dit kruis als grenskruis aanmerken. Het is niet uitgesloten dat de naam Kruiskamp ontleend is aan de eeuwenlange aanwezigheid van dit grenskruis. De plaatsaanduiding "Cruijscamp" komt voor in het tiendenregister van de St. Servatius parochie Nunhem, dat in 1728 werd samengesteld door pastoor Jacobus Mertens (1721-1731) met gebruikmaking van andere registers.

Restauraties

In 1952 werd het kruis vakkundig hersteld door de toenmalige conciërge van het gemeentemuseum Roermond, de heer H. Könings. Uit een bericht in de Maas- en Roerbode van 21 april 1962 blijkt, dat het kruis in 1962 andermaal werd gerestaureerd, deze maal door de heer Hendriks uit Heythuysen.

Het enige overblijfsel van het oude grenskruis is de oude verticale balk van het kruis, het corpus en de horizontale balk zijn verdwenen. Het corpus zou nog ergens op een zolder moeten liggen, maar bij navraag bij de beide parochies bleek er nergens een corpus te zijn.

Zegende hand

Voor de OPHa's rede om actie te ondernemen. Begin 2011 is er contact opgenomen met de gemeente Leudal met betrekking tot de mogelijkheden voor het plaatsen van een nieuw grenskruis. De gemeente stond hier positief tegenover en zegde alle medewerking toe.

Toen is er contact opgenomen met een aantal ondernemers uit Haelen voor de materialen en eventuele werkzaamheden. Ook vanuit de ondernemers kwamen positieve reacties en werden toezeggingen gedaan.

Daarna is er contact opgenomen met de plaatselijke kunstenaar Truus Coumans.

Ook zij wilde haar bijdrage leveren aan dit initiatief. Aan de hand van oude foto's van het kruisbeeld en het corpus, heeft zij het corpus zo getrouw mogelijk nagemaakt met daarin haar eigen kunstenaarsinbreng.

Als u goed kijkt naar de rechterhand dan ziet u dat het corpus een zegende beweging maakt naar de reiziger die op die plek even tot rust komt.

Kruistocht

Op zaterdag 2 april 2011 was het dan zo ver: de "kruistocht" van de OPHa's kon beginnen.

Na een korte plechtigheid in de kerk werd het kruis naar zijn plaats gedragen en geplaatst, en werd de plek door pastoor Dieteren ingezegend.

Namens de gemeente Leudal was wethouder J. Minses aanwezig. In een korte toespraak gaf de wethouder te kennen dat er in Limburg maar een zestal officiële grenskruisen staan en dat dit grenskruis niet allen de grens aangeeft van de vroegere parochies Nunhem en Haelen maar ook de vroegere gemeentes Nunhem en Haelen. Al met al een speciale plaats waaraan de gemeente Leudal met plezier zijn bijdrage heeft willen leveren.

Proclamatie

Als laatste spreker was oud prins Laurens aan de beurt die de proclamatie van het kruis voorlas, volgens goed carnavalsgebruik bestaand uit 11 punten. Hieronder punt 6. van de proclamatie.

6. Un kruuts geuftj richting. Un kruuts wiestj dich de waeg. Un kruuts kan det neet allein. Un kruuts mot dus eine gekruutsigde hobbe. Kiek ins nao deze gekruutsigde. Waat mich betrefj haaj hae dae dao al ierder moge hange. Sjtel dich veur doe kums van Haele afgelaupe. Noe kiek ich um aan un geuftj mich ein richting aan. Nao rechts wiestj hae mich nao hoes haer. Wiej hae hie neet hing leep ich waal ins naeve de baek.. met alle gevolge van dien.

L. Waeijen

Het kruisbeeld is opgenomen in de geocachingtocht *Natuurlijk Leudal - Kuisen en kapellen in Haelen*, gemaakt door Widewesiska (Geocachnummer GC223QF). Informatie is ontleend aan: "Rondom het Leudal" Jaargang 1977.

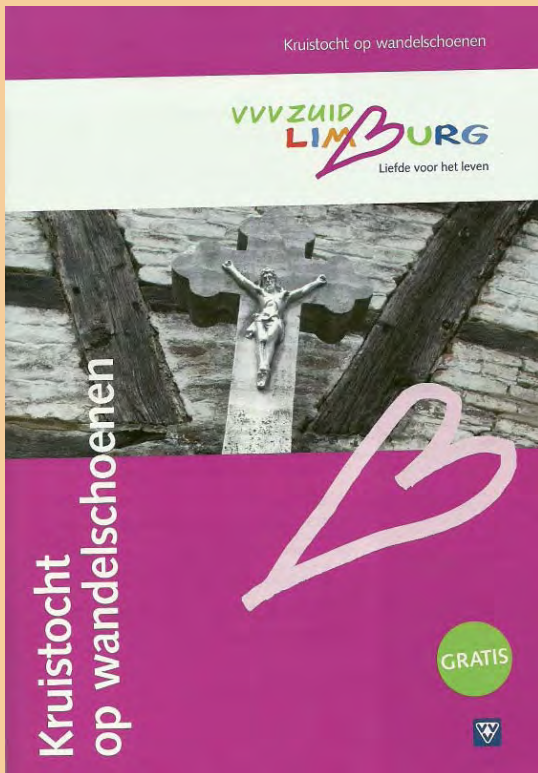
Het vernieuwde kruis nabij de Strikkenhof

Ter herinnering aan de herplaatsing van het kruis werd een gedachtenisprentje uitgereikt

Lees- en wandeltip

Kruistocht op wandelschoenen

'Graag heten de gemeenten Gulpen-Wittem, Simpelveld en Voerendaal u van harte welkom in een gebied met een rijke historie. Een regio waar veel te verkennen en te ontdekken valt'.

Zo begint de brochure 'Kruistocht op wandelschoenen', die door VVV Zuid-Limburg in samenwerking met deze drie gemeenten tot stand is gekomen. Het uitnodigende en fraai vormgegeven boekwerkje bevat een viertal wandelroutes langs een veertigtal wegkruisen en kapellen.

De basiswandeling loopt door alle drie de gemeenten en bedraagt ongeveer 13 kilometer. In elke afzonderlijke gemeente kan ook een lokaal parcours worden afgelegd (in Voerendaal de route Ubachsberg van circa 5,5 kilometer, in Gulpen-Wittem de route Eys van circa 6,5 kilometer en in Simpelveld een route van circa 6 kilometer).

'Kruistocht op wandelschoenen', een uitgave van VVV Zuid-Limburg in samenwerking met de gemeenten Gulpen-Wittem, Simpelveld en Voerendaal en met medewerking van Frans Frijns, Lea Geelen, Bert Havenith en Chris Willems. De brochure is gratis verkrijgbaar bij de regionale VVV informatiepunten en de plaatselijke gemeentehuizen en bij de startpunten van de wandelingen (te weten: herberg Bernardushoeve in Voerendaal (Trintelen), herberg Bie de Tantes in Eys en vakantiehoeve de Witte Keizerin in Simpelveld).

Wiel Oehlen

Kattenkruis

Was het een Engels sprekende kat ?

Tijdens een wandeling in de omgeving van Hunsel trof ik een wel heel bijzonder wegkruis aan.

Aan de Swillerweg vond ik een wegkruis voor een "verkeersslachtoffer", dat kennelijk ter plaatse begraven was.

Huisdieren zijn in het leven van veel mensen erg belangrijk.

Ze staan tegenwoordig zelfs vaak vermeld in overlijdensadvertenties. Nu worden er dus kennelijk ook wegkruisen voor opgericht. In dit geval dus een ongeluiskruis.

Wim van Diepen

Het kruis van de Waterbloem in Heibloem

Het kruis, zoals het er bij stond van 1957 tot 2002

Het vernieuwde kruis in januari 2011

Het kruis van de Waterbloem werd geplaatst in 1934 door de familie Haffmans uit Helden de toenmalige eigenaren van het landgoed (nu Staatsbosbeheer). De reden van de plaatsing was de geslaagde scheiding van eigendommen tussen de Kesselse en Heldense tak van de familie. Er was ruim 900 ha grond te verdelen.

Het is dus een memoriekruis, dat vroeger (tussen 1934 en 1952) waarschijnlijk noordelijker stond, maar na de normalisatie van de Roggelse beek in 1952 bij de instroom van de Eerste Moost is geplaatst. Dat was een honderdtal meters van de grens tussen de eigendommen van de familie Haffmans uit Helden en de familie van Thiel-Haffmans uit Helmond.

Vóór de vijftiger jaren was het gebied erg nat en moerassig en in de winterperiode nauwelijks begaanbaar. Eind vijftiger jaren van de vorige eeuw (rond 1957) werd het kruis vernield en is toen door J.Th. Verkennis (opzichter van de Waterbloem en mijn vader) in opdracht van de familie Haffmans vernieuwd. Het materiaal van de crucifix was (en is) gietijzer en de vormgeving van het corpus is nog steeds dezelfde.

In 2002 werd de Roggelse beek ter plaatse gewijzigd (meandering) en werd het kruisbeeld ruim een twintigtal meters van zijn oorspronkelijke plek geplaatst in een laagte.

In 2005 heb ik als lid van de Technische Commissie Leudal voorgesteld om het kruis weer te herplaatsen op de oorspronkelijke plaats. Instemming van zowel de familie Haffmans als van de grondeigenaar Staatsbosbeheer was geregeld en akkoord. Om piëteitsredenen is toen de herplaatsing echter uitgesteld.

In 2010 deed zich weer de mogelijkheid voor om herplaatsing en vernieuwing volledig gesubsidieerd te krijgen. Daar werd uiteraard gebruik van gemaakt en eind 2010 is het houtwerk van het kruis door het IKL volledig vernieuwd en uitgevoerd in blank geolied eiken. Het corpus is gehandhaafd.

Het geheel staat weer nagenoeg op de plaats waar het ruim vijftig jaar gestaan heeft. Het uitstrooien van as is in de omgeving van het kruis wordt door Staatsbosbeheer niet toegestaan om te voorkomen dat aan de betekenis van het kruis een andere als bovenomschreven wordt toebedacht. Het kruis mag beschouwd worden als een cultuurhistorisch monument, wat herinnert aan de tijd van de grootgrondbezitters in deze regio in de 20^e eeuw.

In mijn boek *Aan de rand van de Peel*, pagina 98 en 99 staat een korte beschrijving van het kruis en is een situatieschets weergegeven. Die schets is thans niet meer bruikbaar omdat de beek in 2002 weer een andere loop heeft gekregen (meandering).

In de Grote Provincie Atlas van Limburg 1989 is het kruis aangegeven bij de coördinaten 191-369 net boven de tekst Waterbloem. De situatie van het kruis is daarop nagenoeg 100% correct, wat niet geldt voor de loop van de beek.

J.L.F. Verkennis, *Heibloem*

De Missiekapel in Heythuysen

Het is gegaan, zoals het wel vaker gaat. Een monumentaal gebouw raakt in verval, het wordt vervolgens opgeknapt, en dan ...?

Zo ging het ook in Heythuysen met de Missiekapel. In de tachtiger jaren gingen er in het dorp stemmen op om het vervallen gebouw te slopen. De Bond Heemschut en het Cuypersgenootschap wisten dat echter te voorkomen. Er werd een stichting opgericht, die de kapel van de gemeente kocht en vervolgens restaureerde. En toen moest er naar een bestemming worden gezocht.

Vrienden van de Missiekapel

Joos Jenniskens is vanaf het begin bij de kapel betrokken geweest. Hij is oud-bankdirecteur en voormalig gemeenteraadslid en vertelt, dat in 1987 de Stichting *Vrienden van de Missiekapel Heythuysen* werd opgericht. De stichting weet de Raad van de Gemeente Heythuysen er van te overtuigen, dat de kapel bij de stichting in goede handen is. Voor het bedrag van fl. 1 gaat de eigendom van de kapel over op de stichting.

Volksmisssies

Vanaf het midden van de 19^e eeuw organiseerden de paters Redemptoristen zogenaamde volksmisssies. Het fenomeen heeft tot in de vijftiger jaren van de vorige eeuw stand gehouden. Gedurende een tweetal weken werden de parochianen dagelijks ter kerke geroepen om via de biecht en missen en niet te vergeten de donderpreken van de paters het ware geloof opnieuw te beleven.

Bij gelegenheid van zo'n missie werd vaak een missiekruis opgericht, dan wel een hele missiegroep, bestaande uit een kruis met corpus, en de beelden

Joos Jenniskens

van Maria en Johannes. In Heythuysen werd gekozen voor een missiegroep, die geplaatst werd onder de toren.

Bij de uitbreiding van de kerk in 1847 wordt die toren echter afgebroken, omdat het kerkgebouw 15 meter moet worden verlengd. De nieuwe toren wordt gebouwd door de plaatselijke aannemer Mathias Verkoelen. Echter is onder de nieuwe toren onvoldoende ruimte om de missiegroep te plaatsen. Daarom wordt nabij de hoofdingang van de kerk een opvallend gebouwtje neergezet. De bouw van deze missiekapel, zoals het gebouw genoemd wordt, is mogelijk door een ruime gift van de hiervoor genoemde Mathias

Verkoelen. Wellicht is de opvallende vormgeving van de kapel aan hem te danken zijn.

In 1851 is het gebouw gereed en wordt de missiegroep in deze *capella missionis* geplaatst.

Neo-classicisme

De kapel is opgetrokken in neo-classicistische bouwstijl. Deze stijl, die in zwang was aan het einde van de 18^e eeuw tot aan het midden van de 19^e eeuw, imiteert de stijl van de oude Grieken en Romeinen en met name de klassieke tempels met hun zuilenrijen.

De kapel krijgt in de loop der tijden uiteenlopende functies. Behalve voor plaatsing van de missiegroep is de kapel ook in gebruik geweest als kerkhofkapel en als kleuterschool. De kapel wordt in 1968 tot rijksmonument verklaard. Dat betekent echter niet, dat het ingezette verval in de zeventiger en tachtiger jaren wordt gestopt.

Restauratie

De Stichting is nu in het bezit van de kapel. Het is een bezit, waaraan veel moet gebeuren. Maar de bestuursleden van de stichting zijn voor geen kleintje vervaard. Binnen korte tijd wordt een bedrag van niet minder dan fl. 100.000 bijeen gebracht, waarna de restauratie van start gaat. Men besluit het interieur van de kapel voorlopig nog niet te restaureren, maar eerst de nieuwe bestemming van de kapel af te wachten.

Nieuwe bestemmingen

Wat ligt er meer voor de hand dan de kapel tot kapel te bestemmen. Er was ook een aanleiding: de zusters Franciscanessen van Heythuysen, die grote betekenis hebben gehad voor het onderwijs elders, maar zeker ook in Heythuysen zouden met een kapel geëerd moeten worden. Dit plan gaat uiteindelijk niet door: Rome houdt de zaak tegen.

Dan gebeurt er een aantal jaren niets. Joos Jenniskens, waarnemend voorzitter van de stichting zegt, dat het bestuur in die tijd nauwelijks bijeen kwam. Er was immers niets te bespreken. Het wachten was op nieuwe ideeën. Misschien een bloemenwinkel of een glas-in-lood atelier, maar het gebouw is daarvoor te klein, heeft geen water en licht, en geen toilet.

Dan verschijnt een uitvaartondernemer, die wel wat ziet in het gebouw: een mortuarium. Uiteindelijk gaat ook dit plan niet door.

Kunsttempel

De stichting krijgt in 2009 contact met de Commissie Beeldende Kunst van de Stichting Kunst en Cultuur Leudal. Er worden plannen gesmeed om in de kapel kunst te exposeren. De dichte deur van de kapel zal vervangen worden door een glazen deur, zodat men van buitenaf de geëxposeerde kunstobjecten kan beschouwen. Er zal elektriciteit in de kapel worden aangelegd, zodat de objecten kunnen worden aangelicht. Voor het einde van het jaar zal alles gereed zijn en zal "Heytse" geconfronteerd worden met spraakmakende kunst.

Joos Jenniskens zegt blij te zijn, dat er voor de kapel eindelijk een goede bestemming bereikt is.

Ben Brader

De Missiekapel met links de Nicolaaskerk

Veldboeketje

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In onze vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap.

Deze keer, met dank aan Bert Melchiors uit Noorbeek, een gedicht uit de bundel 'Dè dà, gedichte en verhaole va meester Wouters', die in 1940 bij drukkerij Harry Lindelauf uit Oirsbeek verscheen. De bijbehorende illustratie is van de hand van Sjef Hutschemakers.

't Kruus i g'ne bèèrg

In hiel vööl len liek 't kruus
Onthilligd en vertrèèje,
Ze wille neet mie weëte,
Wat Christus hat gelèèje.

Verbanne mot Hee weere
Oet hoes en sjoel en vèèld,
G'ne vaam maog eüverblieve,
Van d'r Redder van d'r wèèld!

Mè in oos Limburgs laand,
Dao wird Hee good ontfange,
En op 'n iereplaatsj,
Wird Z'n beelt'nis opgehange!

Jus hoverwèègs d'r bèèrg,
Hat Mhèèr ee kruus geplaat,
Ter iere van d'r Ban'ling!
Ens veurbeeld vur 't Laand!

Dao hingt Hee noë te zengene,
't Volk dat H'm veriert.
En truüst d'r örme sjravelèr
Dè van zie wèèrk kiert.

Z'n Linkerhaand diej winkt
Oet 't daal u's hoeger op.
De Rèèjtjer wiest nog wiejer,
Nao d'r allerhoegsten top

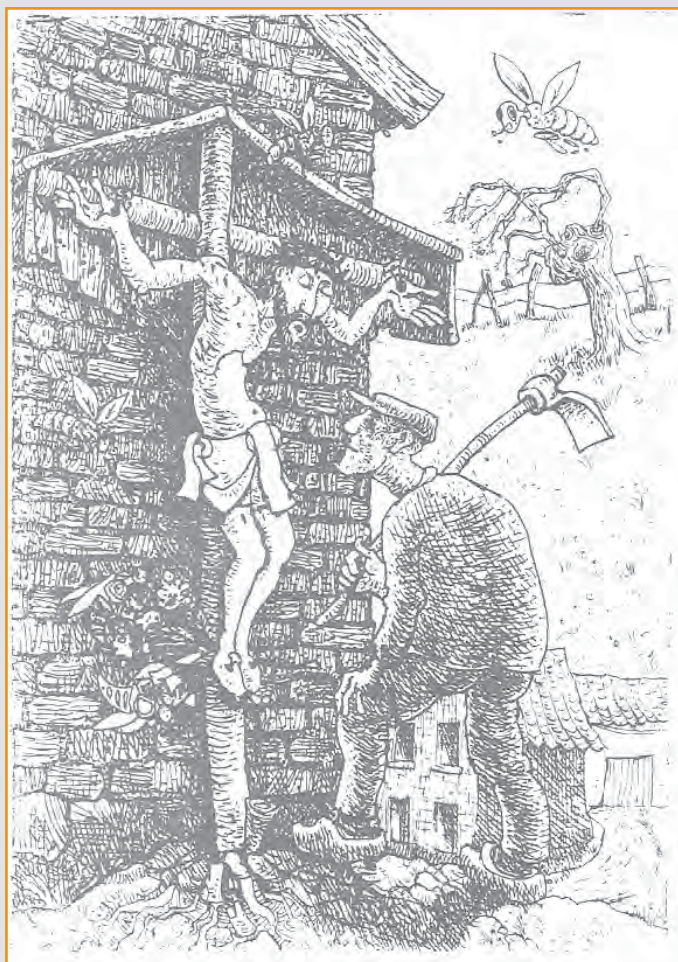
Oe 't keerkske sjteet,
En daag en naajt. Hee op u's waajt
Vur oos te geëve, alle goöd,
Z'n hartebloöd!

De biejkjes zjwèrreme um 't kruus,
En oet de veersj-geplukde blomme
Die in d'r kruusbalk zunt gesjtoöke
Ziet me hun met honning komme.

Da's 'n lier vur u's kling lujkes
Ooch te doë wie 't biejke dèèd!
In 't Kruus d'r truüst te zeuke
Vur u's pienge en u's lèèd!

Lò veer dan 't kruus bewaare
Wie 't noë zoe sjoen do sjtèèt.
't Kruus zal u's dan och wal sjaapare,
Vur d'r tied en d'iewighèèd!

Meester Wouters
(in 't Mhèèrder plat ven entreent
1940)

Kent ook u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren? Stuur ze – mét bronvermelding – op naar: Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade. Mailen kan ook: w.oehlen@planet.nl

Mariakapel aan de Driesprong in Baarlo

In de oorlog werd het kapelletje, dat in de Vergelt aan de linkerkzijde van de weg naar de Maas stond, vernield. Het was toegewijd aan de H. Familie en werd in 1900 opgericht door het echtpaar Beurskens – Fleuren.

De open Mariakapel staat er weer fraai bij

Na de oorlog ontstond het idee om in de Vergelt een nieuw kapelletje te bouwen. De driehoek bij het begin van de Tasselaar was een mooie plek in een bocht, waardoor het gebouwtje een blikvanger werd.

Door financiële steun van de bewoners van Ingerhof, het echtpaar Görtz – Mertens en de hand- en spandiensten van diverse bewoners van de Vergelt werd het plan gerealiseerd.

De kapel werd een eigentijds monument. Het is een open gebouwtje, waarin op een sokkel Onze Lieve Vrouw met Kind staat. Vanaf de sokkel

verheffen zich drie ranke pijlers, die een spits toelopende baldakijn dragen. Op de top staat een wereldbol met kruis. Het beeld is gemaakt van euville steen, een kalksteen afkomstig uit Frankrijk. Het beeld is vervaardigd in het atelier van de Firma Latiers, dat destijds in Steyl was gevestigd. De maker is Jozef Mestrom, een Nederlander destijds woonachtig in Keulen.

In 2011 was het heiligenhuisje toe aan herstel. Er was nogal wat achterstallig onderhoud en ook de directe omgeving vroeg om een opknapbeurt. Binnen de

Historische Werkgroep De Borcht nam de Werkgroep Wegkruisen en kapellen het initiatief om het kapelletje weer zijn oude glorie terug te geven. Dankzij de inzet van de leden van de werkgroep en de medewerking van sponsoren en kundige vakmensen is dit prima gelukt. De kapel ligt er weer keurig bij en hopelijk zullen de omwonenden er voor zorgen, dat deze devotieplek ook in de toekomst een mooie blikvanger is, die getuigt van een oude Limburgse traditie.

Harry Görtz

Nieuw wegkruis in Spaubeek

Vrijdag 10 september 2010. Op de weg van Spaubeek naar Schimmert lopen even voor zeven uur 's-avonds enkele koppels wandelaars allemaal in dezelfde richting. Zij zijn op weg naar de inzegening van een nieuw geplaatst wegkruis "Aan de Heiberg".

Omdat dit geen officiële straatnaam is heb ik mij vooraf op de hoogte gesteld over de juiste locatie. Eenmaal daar zie ik een vijftigtal mensen zich verzamelen rondom een mooi kruis. De tekstplaat is nog met een doek bedekt. Het kruis staat achter een greppel waardoor een vlonder er voor moet zorgen, dat pastoor Pasing het kruis kan naderen voor de wijding. Na een woord van welkom kan de ceremonie een aanvang nemen. Het wolkendek heeft intussen de kleur aangenomen die overeen komt met de haartooi van driekwart van de aanwezigen. Gelukkig blijft het droog.

Aan Harie de eer om de tekstplaat te onthullen

Kruisenmaagden

De totale plechtigheid is bijzonder. Voor de bloemenhulde zijn de "kruisenmaagden" aangewezen. Niet eerder heb ik die naam gehoord. Maar deze benaming wordt gebruikt voor het vrouwelijke deel van de werkgroep kruisen van IVN Spau-Beek.

De werkgroep behoort tot een van de meest actieve die ik ken. Zij hebben het kruis ooit opgehaald in Vaals toen door middel van een advertentie kenbaar was gemaakt dat er een kerkhof zou worden geruimd. Het is op uitstekende wijze omgebouwd naar een wegkruis door de belettering weg te frezen. Vervolgens is er een tekstplaat op gemaakt waarop staat: *Ich zal uch neet vergaete*.

Lokale beroemdheid

Aan de lokale beroemdheid "Harie" wordt de eer gegund deze tekst te onthullen. Tussendoor worden de aanwezigen getraakteerd op een bijzondere muzikale opluistering. Onder begeleiding van een tuba wordt het lied *Blijf mij nabij* gezongen. Tuba en accordeon(!) zorgen ook voor ondersteuning bij het zingen van *Aan U Koning der Eeuwen*. Nadat Pastoor Pasing het kruis met wijwater heeft besprenkeld, wordt nog eenstemmig 't *Kapelke* gezongen. Het is werkelijk een ontroerend moment. Spaubeek kan trots zijn op deze werkgroep. Na afloop is er koffie en "fris" gebakken vlaai.

Jammer dat mijn agenda het niet toelaat hiervan te gaan smullen. Maar het kruis toont de letters Alpha en Omega. Hopelijk inspireert dat de werkgroep om nog een keer een nieuw kruis te plaatsen. Dan zal ik in mijn agenda ook ruimte maken voor een stukje vlaai.

Omdat wij in een zogenaamd modern tijdperk leven, geef ik voor degenen die het kruis willen gaan bekijken de coördinaten: N 50°55'345 – E 005°50'186.

De inwoners van Spaubeek staan geheel achter hun nieuw kruis

Ed. van Gelder

Wegekrenz steht am Weg steht im Weg an meinem Weg an deinem Weg Wegekrenz Kreuzweg

Uit de bundel "Ein bisschen Sehnsucht" p.63
Peter Josef Dickers; ISBN 9783837203127

... dit gedicht ontroerde mij;
zoveel gezegd in weinig woorden;

Wim Clout.
archivaris SKKL

"Een paar maanden geleden heb ik een nieuwe functie gekregen. Ik werkte een paar jaar bij een bekende bank aan de Zuidas in Amsterdam en had daar een aantal grote accounts. Het werd tijd voor verandering en ik heb gesolliciteerd bij een groot bedrijf in Maastricht. Daar stonden ze echt op me te wachten.

Ik krijg een behoorlijke salarisverhoging en aan het eind van het jaar ontvang ik een bonus in de vorm van opties. En natuurlijk een auto van de zaak: een BMW ... van bijna een ton. Ik vind dat wel passen bij mijn functie.

We hebben inmiddels in een dorp in de buurt van Maastricht een huis gekocht. Mijn vrouw was er meteen weg van. Een groot, oud herenhuis aan de rand van het dorp met een flinke tuin en uitzicht op de heuvels. Het kostte zeven ton. In Amsterdam zou ik zeker het dubbele hebben moeten betalen.

Wat ons opviel in dat dorp is, dat de mensen er wel een raar taaltje op na houden. Tegen ons spreken ze een soort gebroken Nederlands, dat overigens ook niet goed te volgen is.

Ik heb tegen Margot gezegd, dat we ons toch maar een beetje onder de plaatselijke bevolking moeten begeven en ons niet moeten beperken tot onze contacten in Maastricht. Mijn vrouw is gelukkig nogal een joviaal type, dat makkelijk met gewone mensen kan omgaan. Zelf weet ik overigens ook wel in zo'n situatie de juiste toon aan te slaan.

Ik heb de plaatselijke organisaties eens onder de loupe genomen. Er is een schutterij en een harmonie en natuurlijk het kerkbestuur. Zou ik bijvoorbeeld voorzitter van die harmonie kunnen worden? En voor de dames is er "Vrouw Aktief" een voortzetting van de vroegere Katholieke Boerinnenbond en er is verder een zogenaamd Damescomité van de harmonie, dat kienavonden organiseert. Of dat wat voor Margot is ... ?

Margot heeft overigens al een baantje: ze is gevraagd om de Antoniuskapel, die naast ons huis staat, 's morgens te openen en 's avonds te sluiten. De vrouw, die dat altijd deed, is naar het Ouderencentrum verhuisd en nu zochten ze iemand uit de buurt. Behalve het openen en sluiten moet Margot ook de kaarsenvoorraad van de kapel in de gaten houden, want er worden behoorlijk wat kaarsen opgestoken.

Gisterenavond, toen Margot haar kapel ging sluiten, werd ze aangesproken door een man, die van de plaatselijke kapellenorganisatie bleek te zijn, een groep van een man of tien, die de kapellen en wegekruisen onderhoudt. Ze zochten een voorzitter en ze hadden aan mij gedacht. Daar had ik niet op gerekend, dat katholieke heb ik namelijk al lang geleden afgelegd. En in Amsterdam was ik die heiligencultuur nogal ontwend. Hier in het dorp kwamen de laatste tijd wel vaker zoete herinneringen aan mijn katholieke jeugd opzetten. Wat wil je ook in deze omgeving. Het heeft toch wel wat.

Gevoelsmatig zeg ik dan ook ja tegen zo'n aanbod. Ik moet dat zeker doen. Het zal onze integratie in het dorp zeker bevorderen. En wat bemoeienis met cultureel erfgoed: het zal zeker helpen bij mijn cv-building?"

Petrus Kicken kruis onder “Het Bemelerbömke” te Bemelen

De Bemelerberg is een zware kluit voor wielrijders, maar gelukkig niet zo erg als de Cauberg of de Keutenberg. De fikse helling vanuit het dorp Bemelen omhoog richting het Gasthuis nemen we tot aan het “Bemelerbömke”.

Hier kunnen we uitrusten op de bank die onder deze boom staat. Het is hier goed toeven, je hebt er een prachtig uitzicht over de weilanden en de bossen die zich voor je uitstrekken.

De Bemelerberg richting het Gasthuis was vroeger maar een landweg met diepe karrensporen en bij nat weer ook nog eens spekglad. Na de Tweede Wereldoorlog werd de weg van een laag asfalt voorzien.

Hardstenen kruis

Naast genoemde bank staat een hardstenen kruis voor Petrus Kicken. Op het kruis staat gegraveerd: “Wees bereid, want gij kent dag noch uur. Bidt voor de ziel van den eezamen Petrus Kicken hier plotseling overleden den 26 april 1867. Na 40 jaren tot genoegen van zijnen Heer, vrienden en betrekkingen te Gasthuis op Droogenberg te hebben doorgebracht”. RIP.

Hartaanval

Petrus Kicken, door zijn vrienden Pierre genoemd, werd op 26^e april dood aangetroffen in de nabijheid van de boom, met het gereedschap dat hij bij zich had om het land te bewerken. Hij is vermoedelijk gestorven aan een hartaanval en was 61 jaren oud.

Hij werd op 6 oktober 1805 geboren als achtste telg uit een gezin van elf kinderen. Zijn vader, Guillaume Kicken trouwde met Maria Vissers en vestigde zich te Bemelen.

Droogenberg

Pierre Kicken boerde 40 jarenlang op de boerderij ‘Droogenberg’ en was in Bemelen een graag gezien persoon. Hij was jarenlang wethouder in de toen nog zelfstandige gemeente Bemelen.

Het eerste kruis dat, ter nagedachtenis aan hem geplaatst werd, was een eenvoudig ijzeren kruis op een stenen sokkel. Zoals zoveel van deze ijzeren kruisen werd het monument het doelwit van dieven.

Het huidige hardstenen kruis, afkomstig van een naburig kerkhof, werd door de bewoners van Bemelen onder leiding van André Dreessen ter vervanging van het vernielde kruis onder het ‘Bemelerbömke’ geplaatst.

Op de plek waar Pierre Kicken werd gevonden en waar het ijzeren kruis voorheen stond, werden ooit misdadigers zoals Bokkenrijders opgehangen. Men vond om die reden deze plaats niet geschikt om Pierre te herdenken en zo gebeurde het dat het stenen kruis enige honderden meters verderop geplaatst werd.

Zo herdenkt de Bemeler bevolking en van het Gasthuis nog altijd een van hun inwoners, die al bijna honderd vijftig jaar geleden op weg naar het werk plotseling overleed.

Chris Willems, Ubachsberg

Het kruis voor
Petrus Kicken
onder het
Bemelerbömke

Maasbree in de meimaand

Veel belangstelling bij de kapel Moeder van Barmhartigheid in 't Rooth

Het begint traditie te worden, dat er in Maasbree in de meimaand bij diverse kruisen en kapellen H. Missen worden gelezen.

Op drie avonden was het weer ons goed gezind en pastoor W. Verbong ging in deze diensten voor. Bij elk kruis en elke kapel vertelde hij ook de geschiedenis, die bij die plek hoorde. De zangkoren, zowel het dameskoor als het kerkkoor, gaven extra luister aan de diensten en hun aanwezigheid werd door iedere aanwezige zeer gewaardeerd.

Dit jaar waren de kapel van de buurtschap "Lange Heide" en het Hagelkruis in 't Heeske aan de beurt en was bij 't Roother kapelleke de afsluiting van de meimaand.

Vooraf bij Maria in 't Rooth was er een zeer grote belangstelling en onder een stralende hemel klonken de klanken van het zangkoor en voelde ieder zich dichter bij de natuur. Na afloop was er in de Oranjerie in 't Rooth voor iedereen koffie.

Hiermee sloot Maasbree de meimaand van 2011 af.

De organisatoren kunnen terugkijken op geslaagde avonden, waardoor kruisen en kapellen weer eens extra belangstelling kregen.

Ton Boots

Pastoor Verbong gaat voor bij het Hagelkruis in 't Heeske

Het Franz Pfanner Huis in Arcen

De kapel van het Missiehuis Sint Paul in Arcen

Per fiets op

Precies honderd jaar geleden werd in Arcen op het landgoed Klein Vink door de Congregatie van de Missionarissen van Mariannahill het Missiehuis Sint Paul met een kapel gesticht. In het klooster kregen honderden missionarissen hun opleiding, waarna ze uitgezonden werden naar Papoea Nieuw Guinea, Brazilië en Afrika.

Toen in de jaren zestig de bezetting van het klooster terugliep, werd op het kloosterterrein een recreatiepark met een sociale doelstelling gevestigd. Mensen, die invalide waren of zoals dat tegenwoordig heet mensen met een beperking konden er terecht. Het grote klooster werd in de jaren tachtig afgebroken en de paters verhuisden naar een kleiner gebouw elders op het terrein. Het park werd in 2004 verkocht aan Roompot Vakanties. Maar de oude kloosterkapel bleef bestaan.

De kapel werd in het jaar 2000 gerenoveerd en ingericht als tentoonstellings- en concertruimte. Het gebouw wordt beheerd door de Stichting Franz Pfanner Huis.

Thans loopt er de tentoonstelling "Mo(nu)menten onderweg" over kruisen en kapellen in de regio. Foto's van kapellen en kruisen in de grensregio worden afgewisseld met beelden, terwijl de Stichting Wegkruisen en Kapellen Venray een beeld geeft van haar restauratiewerkplaats.

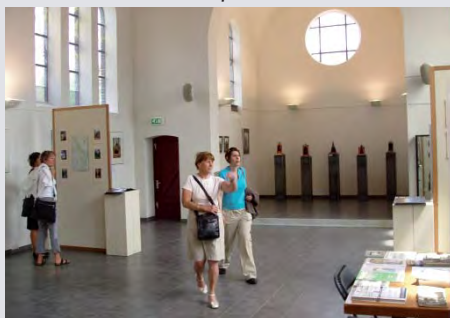
Verder exposeert Ruud van der Beele uit Arcen modellen van door hem ontworpen kapellen.

Bij gelegenheid van de tentoonstelling heeft de kunstenaar in het centrum van Arcen op een braakliggend stuk grond van houten staken een kapel van acht meter hoog gebouwd.

Een heilige ontbreekt weliswaar in het kunstig geconstrueerde bouwsel, maar dat zal wel komen, omdat de kapel waarschijnlijk geen lang leven beschoren zal zijn.

De voormalige kloosterkapel, thans expositie- en concertruimte

Het interieur van het Franz Pfanner Huis

Een bezoeker kijkt de modellen van door Ruud van der Beele ontworpen kapellen

De houten kapel van Ruud van der Beele

Een slimme manier om de staken te verbinden

Zoals u hiernaast heeft kunnen lezen, loopt op "Klein Vink" te Arcen de tentoonstelling "Mo(nu)menten Onderweg".

Bezoekers kunnen daar een vijftal fietsroutes krijgen langs kruisen en kapellen in de omgeving. Hemelvaartsdag 2011, stralend weer, dus op naar het startpunt bij het voormalige Missiehuis St. Paul. We kozen voor de route naar de burens in Duitsland (lengte 28 km).

Op de hoek van de toegangsweg en de Rijksweg treffen we het enorme Missiekruis, in 1933 opgericht door de missionarissen van Mariannahill. We gaan rechtsaf en bereiken al snel Hostellerie De Hamert en het Geldernsch Kanaal. Aan de overkant van de Rijksweg staat daar het kappelletje van Sint Anna, met daarin de beeltenis van Anna, Maria en het kind Jezus. Deze kapel is in 1663 gebouwd ter gelegenheid van het huwelijk van Graaf Hendrik de Pas en Juliana van Stirum. Thans is "Het Limburgs Landschap" eigenaar van deze kapel.

Pelgrimskruis

We gaan weer rechtsaf, via het mooie natuurgebied van Hamert en Maasduinen richting grens. Op de hoek van de Maasweg en Kuckucksfeld staat een pelgrimskruis. Het werd opgericht door Brabantse bedevaartgangers naar aanleiding van het overlijden van een pelgrim op weg naar Kevelaar.

Schmerzhaftes Mutter Gottes

lets verder, op de hoek van de Quiriniusstrasse staat de kapel van de "Schmerzhaftes Mutter Gottes". Een bijzonderheid is dat we aan de achterkant een groot hagelkruis vinden. Het zou door de eerste missionarissen in deze streek zijn opgericht. Op het einde van deze straat vinden we ook nog de "Quiriniuskapelle". Dit was aanvankelijk een kapel toegewijd aan Johannes de Doper. Later veranderde de kapel van patroonheilige. In de oorlog werd ze vernield, maar in 1952 is ze opnieuw

zoek naar “monumenten onderweg”

opgebouwd en ingewijd op 30 april, de feestdag van Quirinius.

Intussen zijn we in Twisteden aangekomen en we rijden langs de kerk, met een groot oorlogsmonument en prachtig bijgehouden kerkhof. Het dorp is mooi versierd, want de schutterij houdt vandaag het jaarlijkse vogelschieten en bovendien is het “Vatertag” en in dit piepkleine dorp bevindt zich ook nog het bekende pretpark “Irrland”. Dat is te merken aan de drukte op de wegen in dit anders zo rustige dorpje.

Jonge vrouw met baby

In de Kevelaerstrasse, aan de achterkant van het pretpark, komen we bij het Sint Annakapelletje. Ooit werd dit gebouwd door de bewoners van de Woltershof. Na de oorlog is de huidige kapel gebouwd door de buurt, die ook voor het onderhoud zorgt. Een stukje verder treffen we bij Kuhstrasse 36 het Antoniuskapelletje. Op een bankje bij de kapel zit een jonge vrouw met haar baby. Zij zorgt ervoor dat alles in en om dit kapelletje piekfijn in orde wordt gehouden. Ze doet dit in opdracht van de St. Antonius Bruderschaft. Die hebben dus vandaag hun “Schützenfest”.

Kleinkevelaer

We komen nu in “Kleinkevelaer”. Daar staat een schitterende kapel, opgericht in 2002 door de buurt en bedoeld als ontmoetingspunt voor deze omgeving. Ze heet “Die Kapelle zu den sieben Schmerzen Mariens”. Prachtige glas in lood ramen verduidelijken de naamgeving. Over de Dorfstrasse verlaten we Twisteden. Bij de “Erfshof” passeren we nog het stenen “Herz Jesu Bild”. Dit werd in 1910 geplaatst door de familie Willems van Erfshof ter vervanging van een vroeger houten kruis.

Spargelhof

Enkele kilometers verder zijn we

in Lüllingen. Bij de grote St. Rochuskapel uit 1747 nemen we ook een kijkje. Aan de achterkant bevindt zich een groot kruis met oorlogsmonument. De kapel doet nog dienst als parochiekerk van dit kleine dorpje.

Nu gaan we richting Walbeck, het laatste Duitse dorp van onze fietstocht. Bij de kruising met de Moolenweg staat nog een pelgrimskruis. Dit is in 1990 opgericht, als rustpunt richting Kevelaer. Spoedig bereiken we Walbeck. Allereerst links van de weg het zeer goed onderhouden kerkhof met Calvariegroep. Daarbij ligt ook de Windmolen en de Spargelhof Kisters, twee uitstekende gelegenheden voor een pauze.

Voor de apotheek treffen we *Das goldene Kreuz*. Verwoest in de oorlog, maar bij de aspergefeesten van 1949 weer opnieuw opgericht. Even verder komen we bij de St. Nikolauskirche. Voor die mooie kerk ligt de grote Luziakapelle, oorspronkelijk einde 15^e eeuw gebouwd, thans goed gerestaureerd. Achter de kerk aan de *Kaplanshof* vinden we de St. Antonius und St. Sebastianuskapelle, in 1990 gebouwd door de dorpsschutterij met dezelfde naam.

Aan de Pinnertweg bezoeken we dan nog even het St. Josefkapelchen. Dit werd in 1875 gebouwd en wordt thans onderhouden door de St. Aloysius Bruderschaft.

Voor vandaag is het genoeg geweest. We moeten nog ongeveer 6 kilometer fietsen om op ons vertrekpunt terug te komen. We hebben ons al voorgenomen ook de andere vier fietstochten die vanaf het voormalige St. Paul zijn uitgezet in de toekomst te gaan maken.

Wim van Diepen

kapel van de zeven smarten

De kapel van de Schmerzhafte Mutter Gottes in Twisteden

In Twisteden-Klein Kevelaer staat de Kapelle zu den sieben Schmerzen Mariens

Zeven glas-in-lood ramen illustreren in het achthoekig gebouw de naamgeving van de kapel van de zeven smarten

De St. Antonius und St. Sebastianuskapelle in Walbeck

Religieus Erfgoed aan de Walramstraat in Sittard

Meer dan honderd jaar geleden stichten de zusters van de “Goddelijke Voorzienigheid” een ziekenhuis aan de Walramstraat te Sittard. Begin 2009 is dit ziekenhuis verhuisd naar moderne nieuwbouw aan de rand van Sittard, grenzend aan Geleen.

De Kapel en het Klooster

Het bijzondere is dat de kapel en het klooster niet zomaar een gebouw op zich zelf zijn. Het betreft een gemeentelijk monument dat bewaard moet blijven door zijn bijzondere architectuur en uitstraling.

Alle ramen in de kapel zijn van glas-inlood, waaronder vele ramen vervaardigd zijn door glazenier Joep Nicolas. Ook bezit de kapel een fraai electro-pneumatisch pijporgel van de firma Verschueren.

Door de leegstand in en rondom het gebouw heeft er veel vandalisme plaats gevonden.

In het voorjaar 2010 werd er zelf in de kapel brand gesticht, waarbij niet alleen de kapel, maar ook het orgel flink beschadigd raakte.

Stichting i.o. Behoud Franse Klooster, Kapel en Orgel Sittard

Deze stichting is voortgekomen uit een enthousiaste vrijwilligersgroep. Deze vrijwilligersgroep heeft onder leiding van Efrem Verleng, organist van de kapel, sinds 2004 zorg gedragen voor onderhoud van het orgel. Tot en met de sluiting van het ziekenhuis heeft dit orgel perfect gefunctioneerd.

De stichting i.o. komt er voor op dat het gebouw, maar ook de cultureel historische objecten niet verder verpauperen. Hiervoor voert deze stichting geregeld overleg met de huidige eigenaar van het pand en de gemeente. Ook tracht deze groep met vrijwilligerswerk historische objecten te conserveren.

De stichting heeft al verschillende concepten uitgeschreven en ideeën geopperd voor een passende herbe-

stemming van kapel en klooster. Het is een herbestemming, die recht doet aan de geschiedenis en het karakter van dit prachtige gebouw.

Veldkruis

Een bekend plaatje bij de kapel van het klooster is het veldkruis. Een eenvoudig eikenhouten kruis, op de hoek Walramstraat / Heinseweg.

Veel mensen staan eventjes stil bij dit kruis. Het kruis herinnert ons allen aan de oorsprong. Onze Lieve Heer geeft veel liefde, net zoals voorheen de zusters van de Goddelijke Voorzienigheid met veel liefde de gezondheidszorg gegeven hebben.

Restauratie

Één van de uitgangspunten van de stichting was, dat dit veldkruis behouden moest blijven. Het veldkruis was nog in redelijke staat, echter was het koperen dak van het kruis gestolen en het corpus was vernield.

De stichting heeft het dak van dit veldkruis met dakleer hersteld. Ook is het kruis opnieuw beschilderd en is er een nieuwe corpus aan bevestigd.

Geschiedenis van het Veldkruis

Oorspronkelijk heeft het kruis midden op de kruising gestaan bij bakkerij Daniëls. Echter door de toename van het autoverkeer moest dit kruis verplaatst worden. Omdat het kruis in zeer slechte staat was, heeft de heer Hubert Dirks in 1946 een geheel nieuw kruis vervaardigd. Hiervoor had men bij een

Het gerestaureerde kruis, dat nog geen 24 uur ongeschonden zou blijven

Deken van Rens tijdens de inzegeningssplechtigheid

Voorzitter Ludo Jansen van de stichting i.o. is zich nog niet bewust van het naderend onheil

boer "oud eikenhout" aangeschaft. Het in 1946 nieuw vervaardigde kruis werd geplaatst op de plek, waar het nu nog steeds staat.

Oorspronkelijk stonden links en rechts van het kruisbeeld twee beelden, namelijk: Jozef en Maria. In die tijd was men nog goed gelovig, want het waren waardevolle antieke beelden. In de loop van de jaren zijn deze jammer genoeg verdwenen. Op de plankjes waar vroeger de beelden stonden plaatst men tegenwoordig bloemen.

Wanneer lezers nog meer of andere informatie weten over het veldkruis dan zouden wij het fijn vinden wanneer u contact opneemt met de stichting (Charles Beltjenslaan 9 - 6132 AD Sittard 046 - 4377591 of 06 - 30567774 email: efremverleng@planet.nl)

Inzegening

Op zondag 19 juni heeft deken van Rens het gerestaureerde veldkruis ingezegend. Deze inzegening is breed in de actualiteit gekomen, waardoor verschillende delegaties en belanghebbenden bij de inzegening aanwezig waren. De inzegening werd muzikaal opgeluisterd door een accordeonensemble onder leiding van mevrouw Miep Schepers en het gemengd koor Muniora onder leiding van mevrouw Toos Janssen.

Binnen 24 uur

Maandagmorgen gaat de telefoon. Een buurtbewoner meldt ontsteld, dat het corpus verdwenen is. Nog geen 24 uur geleden werd het kruis ingezegend en nu reeds hebben vandalen toegeslagen. De stichting i.o. laat het er echter niet bij zitten. Men wil op korte termijn tot een tijdelijke oplossing komen. Herbert Geene, bestuurslid van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg, heeft zich bereid verklaard om een ouderwit geveerd corpus op het kruis aan te brengen. Het bestuur zal zich daarna in alle rust beraden over een definitieve oplossing.

Efrem Verleng

Restauratie gevelkruis Jabeek

Het monumentale gevelkruis van Jabeek is op 15 april na een grondige restauratie teruggehangen. Een halfjaar geleden werd het uit 1776 daterende kruis voor herstelwerkzaamheden overgebracht naar de Venrayse Ateliergroep. Het ernstig verweerde corpusbeeld werd daar vervangen door een nieuw beeld. De ornamenten in het schilderwerk zijn in originele staat teruggebracht. Inmiddels is het vier meter hoge kruis ook voorzien van een nieuwe hardstenen sokkel. De restauratie is uitgevoerd in het kader van het plan 'Dorpen in het Groen', een project van de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL), de gemeente Onderbanken, een plaatselijke bewonersgroep en het IVN. Jabeek heeft diverse kruisen, die vaak al eeuwenlang voor de bewoners dienen als baken en oriëntatiepunt. Het gevelkruis in de Dorpstraat stond vroeger ergens in het veld.

(Bron: Dagblad de Limburger)

Mariakapel Hellebroek

Met een speciale Vesperviering is op zondag 27 maart in de buurtschap Hellebroek (gemeente Nuth) het gouden jubileum gevierd van de plaatselijke Mariakapel. De feestelijke plechtigheid werd voorgegaan door pastoor Jos L'Ortye en door het kerkelijk zangkoor St. Bavo opgeluisterd met enkele Mari-aliederen.

Mariakapel Op de Bossen Eyselshoven

Op zondag 22 mei stond het Zuid-Limburgse Eyselshoven feestelijk stil bij het vijfenzeventig jarig jubileum van de plaatselijke Mariakapel Op de Bossen. Onder ideale weersomstandigheden vond ter plaatse een stemmige openluchtmiss plaats.

Herbouw St. Jozefkapel in Nunhem

In "Kapellen en Kruisen" van december 2009 berichtten wij over de plannen van Herman Brentjens om in Nunhem de verdwenen St. Jozefkapel te herbouwen. Herman en anderen hebben de bouw met veel energie aangepakt en het gebouw nadert nu zijn voltooiing.

“In het Kruis licht ons heil”

Santfort-Thorn